

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ

Реформування економічних відносин в Україні спричинило серйозні зміни фінансового механізму їх регулювання, зокрема податкової системи та податкового обліку. Тому, ця система є однією з найважливіших у фінансових взаємовідносинах між державою і суб'єктами бізнесу. Також податкова система є різноплановою і впливає фактично на всі види діяльності підприємств. Чинна податкова система безперервно удосконалюється, що свідчить про зусилля запровадити ефективно діючі стосунки між державою і суб'єктами господарювання, які поруч із формуванням доходної частини бюджету, забезпечували б стимулювання і зростання виробництва. Для впровадження даної мети у законодавчому порядку сформульовано багатоваріантну систему оподаткування, що запроваджує прямі та непрямі податки, податкові платежі, з метою визначення яких застосовуються своєрідні бази та механізми обрахунку, вони беруться із різноманітних джерел: прибутку підприємства чи витрат діяльності.

Враховуючи те, що в умовах змін податкового законодавства платникам податків через відсутність методичного забезпечення часом досить складно самотійно організувати обліковий процес податкового обліку і розробити методику оподаткування з урахуванням їхньої спеціалізації та розмірів діяльності, суттєвого значення набувають послуги аудиторських і «ІТ» компаній з організації обліку в системі оподаткування підприємства.

У зарубіжній та вітчизняній професійній літературі проходять дискусії стосовно місця та сутності податкового обліку, утім однозначного підходу стосовно вирішення даного питання немає. Одні вчені вважають податковий облік новим видом господарського обліку, інші виділяють його в окрему підсистему бухгалтерського чи фінансового обліку або взагалі відкидають можливість його самотійного існування. Професіонали наполягають на поділі обліку на два види. Але інша група вчених, зокрема А.В. Бризгалін, В.Р. Бернік, А.М. Головін, О.В. Демешева вважають, що робота облікового апарату, яка проводиться на підприємстві, повинна бути представлена трьома видами: фінансовий облік; управлінський (виробничий) облік; податковий облік. Фінансовий облік вони розглядають як збір узагальнених даних на рахунках бухгалтерського обліку, необхідних для підготовки фінансової звітності підприємства, визначення фінансових результатів за звітний період. На даних цього виду обліку ведеться виробничий (управлінський) облік, тобто облік витрат на виробництво, контроль за господарською діяльністю, розрахунок прибутку підприємства за обліковий період. Податковий облік бухгалтерією підприємства ведеться на підприємстві в силу законодавчого зобов'язання, і призначений він для визначення розміру податків та контролю за їх своєчасним перерахуванням. Саме таке співвідношення облікової діяльності на підприємствах і організаціях, на їхній погляд, представляється оптимальним на сучасному етапі фінансово-економічного розвитку.

Для виконання функцій податкового обліку законодавством визначено спеціальні прийоми та способи, які в своїй сукупності утворюють взаємопов'язану методологію податкового обліку як такого. У чистому вигляді податковий облік застосовується досить рідко, в той час як методологія податкового обліку практично завжди ґрунтується на бухгалтерському обліку. Податковий кодекс України розглядає податковий облік як систему обов'язкових форм і методів відображення платниками податків результатів господарської діяльності або інших об'єктів, які пов'язані з визначенням податкових зобов'язань з відповідних податків та зборів (обов'язкових платежів) [1].

Однією з провідних умов ефективної діяльності підприємства є своєчасне та повне здійснення обліку податкових операцій та їх відображення у податковій звітності. Правильний підхід до відображення в податковому обліку операцій платника податків є основою вірного їх відображення в податковій звітності.

Метою податкового обліку є оперативний контроль над станом розрахунків з бюджетом та позабюджетними фондами за податковими зобов'язаннями підприємства.

При впровадженні податкового обліку суб'єкта господарювання необхідно вирішувати наступні завдання:

- виявлення податкових ризиків;
- постійна робота з департаментами по роботі з платниками податків податкових служб України різних рівнів і інститутами судової експертизи України з питань податкових спорів і їх вирішення шляхом отримання роз'яснень щодо виявлених податкових ризиків;
- аналіз діяльності підприємства, розробка оптимальної схеми ведення податкового обліку;
- визначення необхідних форм первинних документів, облікових реєстрів;
- розробка ефективної облікової політики

Організація податкового обліку на підприємстві належить до компетенції керівника підприємства і має наступні складові:

- вивчення специфіки діяльності підприємства;
- вивчення організаційної структури та документообігу;
- визначення складу зацікавлених користувачів облікової інформації;
- вивчення технічної оснащеності підприємства (наявність обчислювальної техніки, програм, кваліфікація персоналу);
- експертиза стану податкового обліку;
- розробка системи вдосконалення податкового обліку;
- формування облікової політики з метою оподаткування;
- впровадження системи податкового обліку, автоматизація податкового обліку;
- навчання та інструктаж облікового персоналу фірми.

Сутністю податкового обліку є господарсько-фінансові відносини, що виникають при нарахуванні та сплаті податків і зборів (обов'язкових платежів), тобто між державними податковими органами і юридичними та фізичними особами, щодо податків і обов'язкових платежів до бюджетів усіх рівнів [2].

В сучасній літературі податковий облік - це система групування інформації для визначення податкової бази за податками на підставі первинних документів, згрупованих в відповідності з порядком, передбаченим діючим податковим законодавством[1].

В Україні існує дворівнева система оподаткування суб'єктів господарювання - підприємств, організацій та фізичних осіб: перший рівень – загальнодержавні податки і збори (обов'язкові платежі), другий – місцеві податки і збори (обов'язкові платежі).

До загальнодержавних податків і зборів належать:

- податок на прибуток;
- податок на дохід фізичних осіб;
- податок на додану вартість;
- акцизний податок;
- екологічний податок;
- рентна плата;
- мито.

До місцевих податків і зборів належать:

- податок на майно;
- єдиний податок;
- туристичний збір;
- збір за місце для паркування [1].

Облікове забезпечення податкової звітності є надзвичайно важливим процесом, якщо при цьому враховувати досить жорсткий порядок проведення фінансових санкцій, які застосовуються до суб'єктів бізнесу, керівників підприємств і головних бухгалтерів при виявленні порушень і відхилень при їх обчисленні. Не зважаючи на те, що податковий облік поєднується зі звичним порядком ведення фінансового обліку, його ми не можемо вважати

лише складовою частиною останнього, позаяк суттєві особливості економічних показників, які тут застосовуються, визначають значні відмінності у використанні не тільки форм первинних документів, аналітичних реєстрів, взаємозв'язку рахунків, але і методики організації даного процесу.

В сучасних умовах платники податків мають такі права:

- подавати державним податковим органам документи, що підтверджують право на пільги з оподаткування в порядку, встановленому законами України;
- одержувати та ознайомлюватися з актами перевірок, проведених державними податковими органами;
- оскаржувати в установленому законом порядку рішення державних податкових органів і дії посадових осіб [3].

Керівники і відповідні посадові особи юридичних осіб та фізичні особи під час перевірки, що проводиться державними податковими органами, зобов'язані давати пояснення з питань оподаткування у випадках, передбачених законами, виконувати вимоги державних податкових органів щодо усунення виявлених порушень законів про оподаткування і підписати акт про проведення перевірки.

Податковий облік ведеться з метою формування повної та достовірної інформації про господарські операції, що були проведені платником протягом звітного періоду з метою оподаткування, а також забезпечення інформацією внутрішніх та зовнішніх користувачів для контролю за вірністю нарахування, повнотою та своєчасністю перерахування податків.

Високий рівень автоматизації обліку на підприємствах, які перебувають на загальній системі оподаткування, дозволить здійснювати оперативний обмін електронною інформацією з фіскальною службою. Наявність та оперативність надходження усієї облікової інформації в електронній формі значно спрощує проведення податкових перевірок. Податковим кодексом України сформоване правове поле електронних перевірок, пов'язаних із визначенням об'єктів оподаткування, первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням та сплатою податків і зборів [1].

Отже, зазначивши основні проблемні аспекти організації облікового забезпечення розрахунків за податками господарських суб'єктів України, нами внесені заходи щодо оптимізації облікового процесу на рівні підприємства: використання єдиного рахунку для обліку податкових платежів на підприємстві, що створить умови для впровадження ефективного контролю за нарахуванням і сплатою податкових платежів повіреними на те особами; запровадження єдиного електронного рахунку для перерахування податкових платежів; спрощення змісту податкової звітності шляхом виключення дублювання інформації. На рівні окремого суб'єкта бізнесу: розробити в Наказі про облікову політику підприємства розділу «Організація податкових розрахунків»; затвердження Графіку документообігу для податкового обліку; розподілити обов'язки між працівниками відділу бухгалтерського обліку, що дасть змогу забезпечити складання повної і правдивої інформації про діяльність підприємства без додаткових витрат на утримання персоналу.

Список використаних джерел і літератури

1. Податковий кодекс України № 1667-VIII від 06.10.2016 року із змінами та доповненнями [Електрон. ресурс]: Верховна Рада України.– URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Філіппова С.В. Вибір системи оподаткування та організація податкового обліку суб'єктами малого підприємництва – юридичними особами на засадах альтернативності [моногр.] / С.В. Філіппова, М.О. Ананська,. – Донецьк: Вид-во «Ноулідж», 2013. – 120 с
3. Панасик В.М. Податковий облік / В.М. Панасик, Є.К. Ковальчук, С.В. Бобрівець: навч. посіб. – Тернопіль: Карт-Бланш, 2015. – 263 с.